

В'ячеслав Станіславович Політанський

Відділ науково-організаційного забезпечення діяльності
президії, відділень та наукових установ
Національна академія правових наук України
Харків, Україна

Сектор теоретико-методологічних проблем організації державної влади
Науково-дослідний інститут державного будівництва та місцевого самоврядування
Національної академії правових наук України
Харків, Україна

ЄВРОПЕЙСЬКІ СЕРВІСИ НАДАННЯ ТРАНСКОРДОННИХ ЕЛЕКТРОННИХ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ: ПРАВОВИЙ СТАТУС, ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Анотація. У статті досліджується правовий статус, особливості та перспективи реалізації основних європейських сервісів щодо надання транскордонних електронних адміністративних послуг на основі узагальнення існуючого масиву напрацювань відомих, вітчизняних і закордонних науковців і вчених з цієї проблематики. Досліджено зміст, ідеї та переваги найбільш популярних, значущих і успішних проєктів електронних сервісів, які надають можливість для реалізації транскордонних електронних адміністративних послуг у країнах-членах Європейського Союзу, а слідом і модернізації правової й технічної нормативної бази, що сприятиме регулюванню процесу використання такими країнами електронних адміністративних послуг. Визначено мету таких проєктів, яка спрямована на підвищення ефективності співпраці державного й приватного секторів на національному та загальноєвропейському рівнях, спрощення адміністративних формальностей, забезпечення більш комфортному процесу онлайн доступ до публічних транскордонних електронних послуг між країнами-членами Європейського Союзу в захищеному й безпечному інформаційно-технологічному просторі. Встановлено, що з метою інтеграції законодавства України до Європейського Союзу та під час розробки національних документів важливою є орієнтація на Положення Європейського парламенту та Ради Європейського Союзу щодо електронної ідентифікації та послуг інтероперабельності, а також на Європейські рамки інтероперабельності, що дасть можливість у майбутньому забезпечити транскордонну електронну взаємодію та надання транскордонних електронних адміністративних послуг. За результатами дослідження та аналізу встановлено, що сьогодні в Європейському Союзі створені та функціонують Транскордонні Цифрові Комунальні служби, які забезпечують функціонування єдиного цифрового ринку Європейського Союзу, завдяки якому особа може отримати електронну адміністративну послугу за межами певної країни. Зроблено висновок про те, що нині країни-члени Європейського Союзу наполегливо та поступово здійснюють покращення свого чинного

законодавства з метою впорядкування і приведення національних нормативних баз до єдиного типового формату з урахуванням особливостей національних юрисдикцій.

Ключові слова: транскордонні електронні адміністративні послуги, органи публічної адміністрації, електронна форма, електронні сервіси, електронний обмін даними.

Viacheslav S. Politanskyi

*Department of Scientific and Organizational Support of Presidium Activities,
Departments and Scientific Institutions
National Academy of Legal Sciences of Ukraine,
Kharkiv, Ukraine*

*Sector of Theoretical and Methodological Problems of the Organization of State Power
Scientific Research Institute of State Building AND Local Government
National Academy of Legal Sciences of Ukraine
Kharkiv, Ukraine*

EUROPEAN TRANSCORDON PROVISION SERVICES OF ELECTRONIC ADMINISTRATIVE SERVICES: LEGAL STATUS, GENERAL THEORETICAL CHARACTERISTICS AND PROSPECTS OF DEVELOPMENT

Abstract. *The article examines the legal status, peculiarities and prospects of the implementation of the main European services in relation to the provision of cross-border electronic administrative services based on the generalization of the existing array of works of well-known domestic and foreign scientists and scholars on this issue. The content, ideas and advantages of the most popular, significant and successful projects of electronic services, which provide an opportunity for the implementation of cross-border electronic administrative services in the member states of the European Union, were studied, as well as the modernization of the legal and technical regulatory framework, which will contribute to the regulation of the use of electronic services by such countries. administrative services. The purpose of such projects is determined, which is aimed at increasing the efficiency of cooperation between the public and private sectors at the national and pan-European levels, simplifying administrative formalities, ensuring a more comfortable process of online access to public cross-border electronic services between the member countries of the European Union in a protected and safe information technology space. It was established that in order to integrate the legislation of Ukraine into the European Union and during the development of national documents, it is important to focus on the Regulation of the European Parliament and the Council of the European Union on electronic identification and interoperability services, as well as on the European framework of interoperability, which will make it possible to ensure cross-border electronic interaction and provision of cross-border electronic administrative services. According to the results of the research and analysis, it was established that today in the member states of the European Union, Cross-Border Digital Communal Services have been created and are functioning, which ensure the functioning of the single digital market of the European Union, thanks to which a person*

can receive an electronic administrative service outside a certain country. It was concluded that currently the member states of the European Union are persistently and gradually improving their current legislation in order to organize and bring national regulatory bases to a single standard format, taking into account the peculiarities of national jurisdictions.

Keywords: *cross-border electronic administrative services, public administration bodies, electronic form, electronic services, electronic data exchange.*

ВСТУП

В усьому світі електронні адміністративні послуги – це один із сучасних системотворювальних елементів взаємовідносин держави або органів місцевого самоврядування з людиною в електронній формі. Сьогодні електронні адміністративні послуги як сфера взаємовідносин держави та органів місцевого самоврядування з громадянами набувають якісно нового змісту: людина все більшою мірою починає розглядатися як клієнт і споживач електронних послуг, що надаються відповідними установами, у зв'язку з чим їх діяльність розглядається крізь призму задоволення потреб та конкретних запитів споживача [1, с. 135].

На міжнародному рівні роботи з правової стандартизації в галузі електронного обміну даними, торгівлі й електронного підпису здійснюються одночасно різними інституціями, але суттєвого прогресу досягнуто саме в Європейському Союзі [2, с. 121].

Досягнення такого високого рівня розвитку сфери електронних адміністративних послуг в Європейському Союзі було досягнуто завдяки подоланню проблеми, яка полягала в тому, що послуги, які надаються в одній країні, важко застосувати в іншій. Для розв'язання цієї проблеми та зміцнення внутрішнього ринку було розроблено безліч ініціатив з надання транскордонних послуг на всезагальному рівні Європейського Союзу. У першу чергу це відбувалося шляхом спрощення процедур для отримання транскордонних послуг у режимі *online*. Зменшення адміністративних бар'єрів відбувалося за рахунок підвищення ефективності використання органами влади персональної інформації про громадян, що вже знаходиться у базах даних. Для цього використовується принцип «подання лише один раз для реєстрації певних даних» із забезпеченням систематичного аналізу вигод-витрат від застосування цього принципу. Також було здійснено перехід від простих паролів до більш складних систем ідентифікації, аутентифікації та захисту, які передбачають внесення змін до деяких директиви та дозволить запуснути нові пілотні проєкти й надавати більш інноваційні електронні адміністративні послуги [3, с. 208].

В європейських країнах вважають, що надання послуг через електронні засоби зв'язку має доповнювати, а не замінювати інші канали комунікації. Традиційні шляхи отримання послуг (телефоном, поштою чи шляхом особистого звернення) існуватимуть і надалі, постійно вдосконалюючись, з тим щоб усі громадяни мали кращий доступ до інформації та послуг від своїх урядів. Громадяни можуть

самі обирати канал комунікації з власним урядом та загальноєвропейськими структурами [4, с. 106].

Як зазначається в юридичній літературі, «сучасним напрямом реформування надання електронних послуг у ЄС є передусім створення єдиного цифрового ринку публічних послуг. Зважаючи на те, що ринок електронних публічних послуг у країнах Європейського Союзу стрімко розвивається, важливим завданням на сьогодні видається забезпечити сумісність між системами надання електронних публічних послуг різних країн членів» [5, с. 81].

Удосконалення системи надання електронних адміністративних послуг для країн – членів Європейського Союзу є політично важливим, оскільки саме таким чином, здійснюється постійний, щоденний зв'язок влади з громадянами. Досліджуючи практику впровадження та здійснення електронних адміністративних послуг у країнах Європейського Союзу, необхідно розкрити зміст такого важливого компоненту електронних адміністративних послуг, як транскордонні електронні адміністративні послуги в країнах ЄС.

Загалом, більшість країн-членів Європейського Союзу вже реалізували велику кількість проєктів національних порталів щодо надання електронних адміністративних послуг, при цьому здебільшого окремо створювалися портали послуг, що орієнтовані на дві категорії користувачів, а саме: громадян та бізнес-спільноту [6].

Більш того, такі портали електронних адміністративних послуг, що направлені на задоволення потреб населення організовані на основі систематизації послуг, пов'язаних із такими основними сферами, як охорона здоров'я, освіта, робота та інше, а також навколо основних цільових груп (батьки, громадяни з обмеженими можливостями, молодь та ін.) [7].

Дослідження правового статусу та особливостей реалізації основних транскордонних електронних адміністративних послуг у законодавстві Європейського Союзу та узагальнення існуючого масиву напрацювань з цієї проблематики є непростим, що пояснює його наукову малодослідженість. Окремі аспекти цього питання, у той чи інший спосіб досліджували такі закордонні і вітчизняні учені, як: Н. Al-Hyari [10], D. Anagnostopoulos [33], S. Angeli [33], R. Faber [27], V. N. Ferreira [25], Yu. V. Goncharova [23], К. О. Hetman [5], Y. A. Hetman [5], E. Ismagilova [27], M. Janssen [27], V. Margariti [33], R. Matheus [27], С. Misuraca [30], А. Papastilianou [33], V. S. Politanskyi [5], А. Seberini [25], Т. Stamati [33], М. Tokovska [25], А. Vallušova [25], С. Vrabie [20], А. А. Yeriomenko [23], В. М. Бабаян [1], А. О. Бояр [29], О. М. Буханевич [2], С. О. Гайдученко [4], В. М. Дрешпак [32], Н. П. Карпчук [29], О. В. Костенко [8], Я. Михайлюк [19], Н. Ю. Михалюк [22], Н. А. Мікула [9], М. М. Новікова [4], Н. І. Романюк [29], А. І. Семенченко [32], С. В. Сізоненко [3], Ю. І. Соломко [15], І. О. Тищенко [12], В. В. Толкованов [9], В. А. Холопов [6].

Мета статті полягає в дослідженні правового статусу, особливості та перспектив реалізації основних європейських сервісів щодо надання транскордонних

електронних адміністративних послуг на основі узагальнення існуючого масиву напрацьованих відомих, вітчизняних і закордонних учених з цієї проблематики, а також у наданні власних суджень та висновків стосовно розробки Українського законодавства в цій сфері, що дасть можливість у майбутньому забезпечити транскордонну електронну взаємодію, досягнення інтероперабельності, забезпечення електронної взаємодії різних систем органів публічної влади та надання транскордонних електронних адміністративних послуг між Україною та країнами-членами Європейського Союзу.

1. МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Для досягнення сформульованих мети і завдань у дослідженні застосовуються загальнонаукові та спеціальні для правознавства методи та способи наукового пізнання. Це дозволило якнайретельніше проаналізувати всі питання стосовно правового статусу особливостей та перспектив реалізації основних європейських сервісів надання транскордонних електронних адміністративних послуг у законодавстві Європейського Союзу, узагальнити існуючий масив напрацьованих відомих, вітчизняних і закордонних учених з цієї проблематики, а також надати власні судження й висновки стосовно розробки українського законодавства в цій сфері, що дасть можливість у майбутньому забезпечити транскордонну електронну взаємодію, досягнення інтероперабельності, забезпечення електронної взаємодії різних систем органів публічної влади та надання транскордонних електронних адміністративних послуг між Україною та країнами-членами Європейського Союзу.

Так, діалектичний метод дав змогу дослідити й отримати нові знання про зміст, ідеї та переваги найбільш популярних, значущих і успішних проєктів електронних сервісів, які надають можливість для реалізації транскордонних електронних адміністративних послуг у країнах-членах Європейського Союзу, а слідом і модернізації правової й технічної нормативної бази, що сприятиме регулюванню процесу використання такими країнами електронних адміністративних послуг. Крім цього, використання діалектичного методу сприяло можливості визначення мети таких проєктів, яка спрямована на підвищення ефективності співпраці державного й приватного секторів на національному та загальноєвропейському рівнях, спрощення адміністративних формальностей, забезпечення більш комфортного процесу онлайн доступу до публічних транскордонних електронних послуг між країнами-членами Європейського Союзу в захищеному й безпечному інформаційно-технологічному просторі.

Порівняльно-правовий метод використовувався для дослідження й порівняння найбільш популярних, значущих і успішних проєктів електронних сервісів та інструментів основних транскордонних електронних адміністративних послуг у Європейському Союзі, це дало можливість установити той факт, що створення

єдиного загальноєвропейського цифрового шлюзу значно полегшить онлайн-доступ до інформації, адміністративних процедур та адміністративних послуг.

Метод синтезу допоміг отримати нові знання про те, що бурхливий розвиток інформаційних технологій, який людство переживає останніми роками, створив нові суспільні відносини. Це, у свою чергу, дало підґрунтя для нових правових, економічних, політичних, духовних, професійних та інших відносин, що суттєво зменшило соціально-демографічні, соціально-групові, соціально-професійні й інші бар'єри між суб'єктами правовідносин. Фактично відбулася революційна цифровізація людства, внаслідок якої кожен громадянин отримав можливість користуватися інформаційними технологіями й ресурсами.

Крім того, цей метод допоміг установити, що з точки зору перспектив інтеграції законодавства України до Європейського Союзу та під час розробки національних документів важливою є орієнтація на Положення Європейського парламенту та Ради Європейського Союзу щодо електронної ідентифікації та послуг інтероперабельності, а також на Європейські рамки інтероперабельності. Це дасть можливість у майбутньому забезпечити транскордонну електронну взаємодію та надання транскордонних електронних адміністративних послуг. А досягнення інтероперабельності та забезпечення електронної взаємодії різних систем органів публічної влади є необхідною умовою для формування єдиного цифрового ринку Європейського Союзу та надання основних транскордонних електронних послуг.

Метод аналізу допоміг установити, що сьогодні в Європейському Союзі створені та функціонують Транскордонні Цифрові Комунальні служби, які забезпечують функціонування єдиного цифрового ринку ЄС, завдяки якому особа може отримати електронну адміністративну послугу за межами певної країни. Більш того, за допомогою методу аналізу явним стало те, що країни-члени Європейського Союзу вже давно наполегливо працюють над удосконаленням відповідних цифрових систем з метою покращення та спрощення єдиних стандартів надання електронних адміністративних послуг для всіх країн-членів цього об'єднання та над створенням власного програмного забезпечення функціонування інформаційних та цифрових систем з метою уникнення залучення для цього посередників.

Метод узагальнення допоміг зробити висновок про те, що нині країни-члени Європейського Союзу наполегливо та поступово здійснюють покращення свого чинного законодавства з метою впорядкування і приведення національних нормативних баз до єдиного типового формату з урахуванням особливостей національних юрисдикцій. Крім того, у цих країнах формуються тестові переліки національних і транскордонних електронних адміністративних послуг, що генеруються органами державної влади та місцевого самоврядування й користуються попитом, довірою й популярністю в населення.

2. РЕЗУЛЬТАТИ ТА ОБГОВОРЕННЯ

2.1 Транскордонні електронні адміністративні послуги в нормативно-правових документах країн-членів Європейського Союзу.

Значущим фактором сьогодення є задоволення інтересів і потреб в інформації громадян та державних інституцій, які забезпечуються сучасними цифровими технологіями через надання різноманітних електронних адміністративних послуг. Однак співіснування різних правових систем та різна кваліфікація базових дефініцій у сфері електронних послуг у законодавствах різних країн Європейського Союзу, призводить до винесення багатьох питань, що пов'язані із використанням електронних адміністративних послуг у транскордонному режимі [8, с. 130].

Загалом, транскордонне співробітництво означає будь-які спільні дії, спрямовані на посилення та поглиблення добросусідських відносин між територіальними громадами або органами влади, які перебувають під юрисдикцією двох і більше договірних сторін. Воно здійснюється в межах компетенції територіальних громад або органів влади, які визначаються національним законодавством, шляхом укладання відповідних угод або домовленостей [9, с. 21].

Транскордонне співробітництво в Європі почало активно розвиватися у 1950-х роках після другої світової війни, коли представники багатьох прикордонних регіонів почали зустрічатися для обговорення можливості ліквідації кордонних бар'єрів та подальшого розвитку транскордонної співпраці. Основою цьому, передусім, стали потреба покращення життєвого рівня населення, бажання стабільного миру, усунення непотрібних обмежень, а також інших факторів, які спричинили роз'єднання людей та організацій у прикордонних регіонах [10, с. 187].

Проте в деяких західноєвропейських країнах, таких як Греція, Іспанія, Португалія, транскордонна співпраця активізувалася лише з 1980-х років завдяки серйозним політичним змінам, введенню демократичної системи урядування та членству в Європейському Союзі. У країнах Центральної та Східної Європи подібний процес розвитку співробітництва почав інтенсивно відбуватися після 1989 року [9, с. 22].

Водночас доволі цікавою є позиція Костенко О. В. й Костенко В. В., які вважають, що створення або врегулювання правових норм для вирішення питань транскордонного визнання електронних адміністративних послуг може відбуватися за можливими правовими режимами: заснованими на міжнародних угодах (конвенціях) і/або на прямо застосовуваних міжнародних нормах; заснованими на комерційних угодах і/або загальній торговельній практиці; без спеціального міжнародного регулювання [11, с. 90].

Як відомо, електронне урядування в Європейського Союзу використовує цифрові інструменти та системи для надання більшості державних послуг громадянам та бізнесу. Сьогодні в ЄС створені та функціонують Транскордонні Цифрові Комунальні служби, які забезпечують функціонування єдиного цифро-

вого ринку Європейського Союзу, завдяки якому особа може отримати електронну послугу за межами країни постійного проживання. Крім цього, наразі відбувається вдосконаленням відповідних цифрових систем з метою покращення та спрощення єдиних стандартів надання електронних послуг для всіх країн-членів Євросоюзу, а також над створенням власного програмного забезпечення функціонування інформаційних та цифрових систем з метою уникнення залучення для цього посередників [12, с. 76].

Для реалізації таких заходів у ЄС було прийнято Європейський план дій електронного уряду на 2011–2015 роки (*European eGovernment Action Plan 2011–2015*), представлений на конференції «Старт до відкритого урядування», який ставить перед країнами Євросоюзу нові виклики щодо створення умов для розвитку електронних транскордонних послуг. Цей План дій спрямований на створення умов для переходу електронного уряду на нове покоління відкритих, гнучких і спільних послуг на місцевому, регіональному, національному й європейському рівнях. Метою реалізації даного Плану дій є створення транскордонних електронних послуг, що дозволить їх отримувати незалежно від країни перебування. Цей План дій також передбачає розвиток середовища, яке дозволить здійснити необхідну взаємодію систем і ключових компонентів, таких як *e-Signatures* та *e-Identification*, що, в свою чергу, надасть можливість отримувати послугу незалежно від країни походження на всій території Європейського Союзу [13]. Окрім того, всі країни-члени ЄС забезпечують можливість надання транскордонних електронних адміністративних послуг своїм громадянам, що передбачено Директивою №2006/123/ЄС Європейського Парламенту та Ради про послуги на внутрішньому ринку від 12.12.2006 [14].

З огляду на це, та розділяючи позицію Соломко Ю. І., який вважає, що доцільним є запровадження й в Україні сервісу для надання адміністративних послуг громадянам та юридичним особам із інших країн, для чого необхідно внести відповідні поправки в Закон України «Про адміністративні послуги» [15, с. 69].

Також потрібно відзначити Соціальний звіт 2010 року Комісії Європейського Союзу, в тексті якого було закріплено положення щодо надання електронних адміністративних послуг у транскордонному режимі та наголошено на необхідності вирішення проблем, які перешкоджають громадянам Євросоюзу користуватися перевагами єдиного цифрового ринку й транскордонними цифровими послугами [16].

Європейська Рада закликала Комісію Європейського Союзу, зважаючи на наявні розбіжності в національних правових системах, вжити нормотворчих заходів щодо створення правових умов для взаємного визнання та сумісності ключових компонентів цифрового ринку, таких як електронна ідентифікація, електронні документи, електронні підписи та сертифікати, електронні послуги доставки, а також послуги електронного Уряду на території Європейського Союзу [17, с. 49].

У свою чергу особливості реалізації транскордонних електронних адміністративних послуг у ЄС були відображені й у Регламенті Європейського Парламенту

й Ради «Про електронну ідентифікацію і трастові послуги для електронних угод на внутрішньому ринку і скасування Директиви 1999/93/ЄС» від 23.07.2014 №910/2014 [18] та Рішенні Європейського парламенту й Ради «Про створення програми сумісності рішень і загальних рамок для європейських публічних адміністрацій, підприємств і громадян (ISA2 програма) в якості засобу для модернізації публічного сектору» від 25.11.2015 № (ЄС) 2015/2240 тощо [19, с. 137].

Регламент набрав чинності 1 липня 2016 року й нині є базовим нормативно-правовим документом, який створено як регуляторний акт, що впорядковує суспільні відносини, які розвиваються паралельно вдосконаленню інфраструктури відкритого ключа Європейського Союзу. У цьому випадку *eIDAS* є прикладом нормативно-правового акта для суміщеної правової системи, що ґрунтується на стандартах Міжнародної організації зі стандартизації (*ISO*) та національних законодавствах країн-членів Європейського Союзу [20, с. 79].

Регламент наводить нові вимоги до забезпечення надійних електронних довірчих послуг між приватними організаціями, громадянами й державними органами в Європейського Союзу. Однією з ключових правових проблем упровадження Регламенту стала складність реалізації електронної ідентифікації як складового елемента електронних довірчих послуг [11, с. 91].

2.2 Електронні сервіси надання транскордонних електронних адміністративних послуг у країнах-членах Європейського Союзу.

На виконання вимог вищезазначених нормативно-правових актів у Європейському Союзі запроваджена програма «*STORK*», яка з урахуванням технології ІД-ідентифікації є доступною в кожній країні й забезпечує систематизацію даних згідно із загальноприйнятою технічною й юридичною схемами, що забезпечує розуміння між користувачами один із одним [21, с. 15].

Перша частина проекту *STORK 1.0* складалась із 6 пілотних завдань: використання транскордонних електронних послуг (демонстраційний режим) через національні портали Австрії, Естонії, Німеччини, Португалії та частково Бельгії; безпечний «е-чат» між студентами й викладачами навчальних закладів через національні портали Австрії та Ісландії; е-мобільність студентів шляхом доступу до баз знань через портали вищих навчальних закладів Австрії, Естонії, Іспанії, Італії, Португалії; е-доставка для розвитку транскордонних механізмів безпечної «онлайн» доставки документів у Австрії, Естонії та Словенії; е-реєстрація місця проживання з метою спрощення внутрішньої міграції громадян країн-членів Європейського Союзу для фіксації нової адреси адміністраціями нової й базової країн; співпраця з Європейською комісією щодо систематизації послуг аутентифікації (*European Commission Authentication Service*) [22, с. 247].

Наступна версія проекту *STORK 2.0* спрямована на реалізацію чотирьох пілотних напрямів надання електронних послуг, а саме: е-Banking мав на меті дати можливість надання фізичним і юридичним особам країн-членів Європейського

Союзу вільно користуватися послугами іноземних банків через їх web-сервіси (відкривати банківські рахунки, робити фінансові операції); сервіс *e-Health* призначений для швидкого доступу до інформації, що зберігається в закладах охорони здоров'я в країні пацієнта, що сприятиме зменшенню вартості й підвищенню якості лікувальних послуг шляхом залучення інформаційних технологій у разі направлення пацієнта на лікування в іншу країну; *e-Learning* спрямований на вивчення можливості побудови та запровадження системи міждержавної електронної освіти, а також створення Європейської зони вищої освіти (*EHEA: European Higher Education Area*); *e-Government for Business* має на меті організацію міждержавного доступу до державної або муніципальної інформації про видачу дозвільних документів, переоформлення, видачу дублікатів, анулювання документів дозвільного характеру для підприємств та організацій, що мають наміри працювати в конкретних економічних секторах або галузях шляхом «зарахування даних у публічні реєстри» або за процедурою «*One-stop shop*» [23, с. 277].

У рамках цих проєктів паралельно здійснювався аналіз основних можливих юридичних ризиків у питаннях щодо вирішення спорів, захисту даних, відповідальності, гарантій рівня обслуговування електронних послуг, тощо. Учасниками проєктів також здійснювався аналіз суспільних інфраструктур електронної ідентифікації для довірчих послуг у кожній країні-члені Європейського Союзу, аналізувалися правові норми, ключові поняття, а також процедури покладання на фізичних і юридичних осіб правових повноважень із використання електронних засобів [11, с. 91].

Загалом, проєкт *STORK* – це елемент модернізації правової й технічної нормативної бази, що сприятиме регулюванню використання країнами-членами Європейського Союзу електронних адміністративних послуг. Загалом проєкт мав на меті підвищити ефективність співпраці державного й приватного секторів на національному та загальноєвропейському рівнях, спростити адміністративні формальності, забезпечити спрощений онлайн доступ до публічних транскордонних електронних довірчих послуг через кордони ЄС у захищеному й безпечному інформаційно-технологічному просторі [24].

Вважалося, що реалізація проєкту збільшить інтероперабельність електронної ідентифікації й електронних довірчих послуг у рамках кордонів європейських держав, а також забезпечить електронну аутентифікацію фізичних осіб із повноваженнями, що дозволяють представляти юридичних осіб [11, с. 92].

Окрім того, з метою надання транскордонних електронних послуг у Європейському Союзі також було запущено електронний сервіс «*SPOCS (Simple Procedures Online for Cross-Border Services)*», що забезпечує здійснення простих он-лайн процедур для транскордонних послуг, електронний портал «*e-CODEX (e-Justice Communication via Online Data Exchange)*», створений з метою забезпечення електронної взаємодії у сфері юстиції через онлайн обмін даними, а також програма «*epSOS*», що забезпечує доступ до транскордонних послуг у сфері охорони

здоров'я, та електронний сервіс «PEPPOL (*Pan-European Public Procurement Online*)», запроваджений з метою онлайн доступу до публічних закупівель [25, с. 145].

Сучасний стан надання транскордонних послуг адміністративними органами в країнах ЄС характеризується об'єднанням окремих електронних сервісів надання зазначених послугу в єдиний вебпортал, функції якого забезпечуватимуть надання широкого спектру публічних послуг в електронній формі на території всього Європейського Союзу. Зокрема, на цей момент розробляється портал «*e-SENS (Electronic Simple European Networked Services)*», що об'єднуватиме функції вище зазначених електронних сервісів та «утворюється з метою забезпечення надання транскордонних публічних послуг в електронній формі за допомогою загальних і повторно використовуваних технічних компонентів» [26].

У травні 2015 року Єврокомісія оголосила Стратегію єдиного цифрового ринку (*Digital Single Market Strategy (DSMS)*) – політику, що охоплює цифровий маркетинг, електронну комерцію та телекомунікації на внутрішньому ринку Європейського Союзу. Підставою було те, що розвитку єдиного ринку цифрової діяльності перешкоджають транскордонні бар'єри та відмінності в національних системах телекомунікацій, охорони авторських прав і прав споживачів, електронної комерції, захисту даних. Стратегія єдиного цифрового ринку призначена подолати ці бар'єри [27, с. 21].

Відповідно до *DSMS* у єдиному цифровому ринку забезпечене вільне переміщення товарів, людей, послуг і капіталу; громадяни, приватні особи та бізнес можуть безперешкодно отримувати доступ і здійснювати онлайн-діяльність за умови добросовісної конкуренції; забезпечений належний рівень захисту даних споживачів і персональних даних, незалежно від їх національності та місця проживання [28].

Також потрібно відзначити багатомовний портал суспільних інформаційних послуг для громадян і підприємств, які мають намір здійснювати транскордонну діяльність у межах Європейського Союзу, під назвою *Your Europe – Citizens*. Цей портал надає відомості про права громадян у ЄС й на внутрішньому ринку, а також поради про те, як здійснювати ці права на практиці. Широкий спектр інформації доповнюється корисними посиланнями на зовнішні джерела, а також доступом до консультацій [29, с. 281].

Поруч із цим неможливо не відзначити Ініціативну програму *EU4Digital*, що являє собою флагманську регіональну програму Європейського Союзу для підтримки цифрової трансформації та гармонізації цифрових ринків у країнах, які входять до спільної політичної ініціативи Східного партнерства [30, с. 11]. Аналізуючи зміст цієї ініціативної Програми, можна сказати, що сьогодні вже багато державних послуг, у тому числі електронних адміністративних послуг, стають доступнішими в Інтернеті, але вони рідко безперебійно функціонують під час транскордонної взаємодії. Під час взаємодії з інтероперабельними електро-

ними послугами за кордоном уряди, підприємства та громадяни можуть отримати повний доступ до електронних послуг, зрозуміти основні відповідні правила та вимоги, підтвердити свою особу, здійснити транскордонні платежі, підписувати або скріпити документи в електронному вигляді, а також подати електронні докази від органів влади. На рівні Європейського Союзу єдиний цифровий шлюз полегшить онлайн-доступ до інформації, адміністративних процедур та послуг допомоги.

Щоб покращити готовність країн-членів Європейського Союзу надавати транскордонні електронні послуги, Програма *EU4Digital* визначила структуру для оцінки готовності Східних країн-партнерів до транскордонних електронних послуг, яка включає: виявлення та подолання організаційно-технічних бар'єрів; основні принципи інтероперабельності; доступ іноземців до електронних послуг; наявність цифрових інструментів. Також ця Програма має за мету розробити систему транскордонної інтероперабельності електронних послуг, яка надасть керівні принципи та практичні рекомендації для Східних країн-партнерів. Це дасть можливість узгодженого підходу до розвитку сумісних транскордонних електронних послуг на національному рівні, який буде прискорений за допомогою використання цифрових засобів [31].

З точки зору перспектив інтеграції законодавства України до законодавства ЄС, під час розробки національних документів для нас важливою є орієнтація на *eIDAS* (Положення Європейського парламенту та Ради Європейського Союзу щодо електронної ідентифікації та послуг інтероперабельності) та *EIF* (Європейські рамки інтероперабельності). Це дасть можливість у майбутньому забезпечити транскордонну електронну взаємодію та надання транскордонних електронних адміністративних послуг. Досягнення інтероперабельності та забезпечення електронної взаємодії різних систем органів публічної влади визначено одним із головних пріоритетів Цифрового порядку денного для Європи-2020 та Європейського плану дій у сфері електронного-урядування, як необхідної умови для формування єдиного цифрового ринку Європи та надання транскордонних електронних послуг [32, с. 20].

Узагальнюючи Європейський досвід реалізації проєктів електронного урядування, можна констатувати, що головним елементом його систем є портал державних послуг, який забезпечує надання електронних інформаційних та адміністративних послуг громадянам і підприємствам.

ВИСНОВКИ

Нині країни-члени Європейського Союзу наполегливо та поступово здійснюють покращення свого чинного законодавства з метою впорядкування й приведення національних нормативних баз до єдиного типового формату з урахуванням особливостей національних юрисдикцій. Крім того, у цих країнах формуються тестові переліки національних і транскордонних електронних адміністративних

послуг, що генеруються органами державної влади та місцевого самоврядування й користуються попитом, довірою та популярністю в населення.

Розробка проектних програм, що реалізують транскордонне співробітництво, у тому числі й у сфері електронних адміністративних послуг, спрямована на подолання негативних аспектів існування кордонів та наслідків, які виникли на прикордонних територіях через їх розташування на національних окраїнах держав і має на меті покращення умов життя населення. Серед головних цілей такої співпраці є: подолання існуючих стереотипів та упереджень по обидві сторони кордону; усунення політичних та адміністративних бар'єрів між сусідніми народами; створення господарської, соціальної та культурної інфраструктури, за умови формування спільних органів, господарюючих суб'єктів, осередків тощо [33, с. 303].

Знання та розуміння сусіда є так само важливими, як і формування довіри. Різноманітність проблем та потенційних можливостей розвитку по обидві сторони кордону на просторах Європи призводить до того, що транскордонне співробітництво стає неминучим, бо служить втіленню в життя принципів міжнародного права в чітко визначеному регіональному аспекті.

Широке використання досягнень інформаційно-комунікаційних технологій у сфері публічної адміністрації сьогодні розглядається, як необхідний компонент розвитку електронного урядування, а сучасний стан надання електронних адміністративних послуг у межах Європейського Союзу характеризується значними зрушеннями. Проте сучасні виклики та стрімкий розвиток суспільства свідчить про підвищення уваги багатьох країн-членів ЄС до питань його формування та розширення сфери застосування інформаційно-комунікаційних технологій у публічному секторі.

Отже, реалізація проектних програм із надання транскордонних електронних адміністративних послуг у країнах-членах Європейського Союзу пов'язана з ефективністю виявлення, моделювання та реалізації індивідуальних і групових інтересів та потреб громадян. Для сервісної організації управління пріоритетним показником ефективності виступає рівень задоволеності споживачів послугами. Перспективами подальшого розвитку сервісного механізму надання електронних адміністративних послуг є регламентація функціонування онлайн-сервісів на сайтах суб'єктів надання електронних адміністративних послуг, визначення сервісної інфраструктури взаємодії між надавачами послуг, удосконалення роботи вже існуючих на порталі електронних адміністративних послуг.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

Цінність статті полягає в дослідженні й розкритті правового статусу, різновидів та особливостей функціонування електронних сервісів надання транскордонних електронних адміністративних послуг у країнах-членах Європейського Союзу, що дасть можливість у майбутньому забезпечити транскордонну електронну вза-

емодію, досягнення інтероперабельності, забезпечення електронної взаємодії різних систем органів публічної влади та надання транскордонних електронних адміністративних послуг між Україною та країнами-членами Євросоюзу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

- [1] Бабаєв В. М. Управління міським господарством: теоретичні та прикладні аспекти : монографія. Харків : ХарПІ НАДУ «Магістр», 2004. 204 с.
- [2] Буханевич О. М. Особливості правового регулювання адміністративних послуг в країнах Європейського Союзу. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція*. 2014. Вип. 12(1). С. 120–122.
- [3] Сізоненко С. В. Управлінські інновації у сфері надання адміністративних послуг в умовах діджиталізації : дис. ... д-ра філософії : 073, 07. Одеса, 2021. 302 с. URL: https://op.edu.ua/sites/default/files/publicFiles/dissphd/dysertaciya_sizonenko.pdf (дата звернення: 30.09.2023).
- [4] Бабаєв В. М., Новікова М. М., Гайдученко С. О. Текст лекцій з дисципліни «Електронне урядування» (для студентів 5 курсу спеціальності 8.03060101 Менеджмент організацій і адміністрування денної форми навчання). Харків : ХНУМГ, 2014. 127 с.
- [5] Hetman Y. A., Polityanskyi V. S., Hetman K. O., Global experience in implementing electronic administrative services. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*. 2021. 28(1). P. 79–87.
- [6] Холопов В. А. Порівняльний аналіз інноваційних механізмів надання державних і муніципальних послуг в зарубіжних країнах. URL: <http://www.center-bereg.ru/h195.html> (дата звернення: 30.09.2023).
- [7] Europe 2020: A strategy for smart, sustainable and inclusive growth. European Commission, Brussels. URL: <http://ec.europa.eu/> (дата звернення: 30.09.2023).
- [8] Костенко О. В. Правове регулювання транскордонного визнання сертифікатів електронних підписів та електронних довірчих послуг в міжнародному законодавстві. *Науковий вісник публічного та приватного права*. 2018. С. 130–139.
- [9] Мікула Н. А., Толкованов В. В. Транскордонне співробітництво : посібник. Київ : Вид. Крамар, 2011. 259 с.
- [10] Al-Hyar, H. E-Human Resource Management as an Approach to Sustainable Employee Retention. *Mediating Role of Technological Vigilance. Quality – Access to Success*. 2023. 24(196). P. 184–192.
- [11] Костенко О. В. Транскордонна ідентифікація фізичних і юридичних осіб як елемент правового регулювання електронних довірчих послуг у Європейському Союзі. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Юридичні науки*. 2018. Т. 29(68). №6. С. 90–93.
- [12] Тищенко І. О. Електронні послуги у діяльності публічної адміністрації України : монографія. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 156 с.
- [13] European e-Government Action Plan 2011–2015. URL: https://translate.googleusercontent.com/translate_c?depth=1&hl=ru&prev=search&url=translate.google.com.ua&sl=en&u=https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/european-government-action-plan-2011-2015&usg=ALkJrhjBRaJv-AgIsgD-RVM3d7r2HcVemg (дата звернення: 30.09.2023).
- [14] Директива Європейського Парламенту та Ради №2006/123/ЄС про послуги на внутрішньому ринку від 12.12.2006. *Офіційний вісник*. L 376. 27.12.2006. С. 36–68. URL: https://insat.org.ua/files/nav/law/3/dir_2006_123_uk.pdf (дата звернення: 30.09.2023).

- [15] Соломко Ю. І. Механізми надання адміністративних послуг засобами електронного урядування : дис. ... канд. наук з держ. управ / Національний університет цивільного захисту України. Харків, 2020. 224 с.
- [16] Dismantling the Obstacles to EU citizens' rights. EU Citizenship Report 2010. Brussels, 27.10.2010. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/en/TXT/?uri=CELEX%3A52010DC0603> (дата звернення: 30.09.2023).
- [17] Костенко О. В. Правове забезпечення транскордонного надання електронних довірчих послуг : дис. ... д-ра філософії в галузі права : 081. Київ, 2020. 275 с. URL: <https://ippi.org.ua/sites/default/files/disertaciya.pdf> (дата звернення: 30.09.2023).
- [18] Regulation (EU) №910/2014 of the European Parliament and of the Council on electronic identification and trust services for electronic transactions in the internal market and repealing Directive 1999/93/EC of 23.07.2014. *The European Parliament*. 2014. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1527856717659&uri=CELEX:32014R0910> (дата звернення: 30.09.2023).
- [19] Михайлюк Я. Надання адміністративних послуг в електронній формі: сучасний стан і перспективи розвитку. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. №3. С. 135–138.
- [20] Vrabie C. E-Government 3.0: an AI Model to USE for Enhanced Local Democracies. *Sustainability (Switzerland)*. 2023. № 15(12). P.72–95.
- [21] Stork: making life easier, public services more secure. *Research*Eu Focus Magazine*. 2012. №. 12. P. 14–16.
- [22] Михалюк Н. Ю. Транскордонне співробітництво ЄС в рамках реалізації проектів STORK та STORK 2.0. *Інформаційне забезпечення транскордонного співробітництва України* : матеріали І міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. (м. Луцьк, 14–15 трав. 2013 р.). Т.1. С. 246–252.
- [23] Goncharova Yu. V., Yeriomenko A. A. STORK – promising project of European transnational electronic identification. *Kharkiv Radio Electronics Sci. Journ.* 2014. №3. P. 275–280.
- [24] STORK project. European Commission. URL: <https://www.eid-stork.eu/> (дата звернення: 30.09.2023).
- [25] Tokovska M., Ferreira V. N., Vallušova A., Seberini A. E-Government – The Inclusive Way for the Future of Digital Citizenship. *Societies*. 2023. №13(6). P. 141–149.
- [26] E-SENS: easy digital public services within Europe. URL: <https://www.esens.eu> (дата звернення: 30.09.2023).
- [27] Matheus R., Faber R., Ismagilova E., Janssen M., Digital transparency and the usefulness for open government. *International Journal of Information Management*. 2023. № 73. P. 19–22.
- [28] A Digital Single Market Strategy for Europe (COM/2015/0192 final). URL: <https://eurlex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52015DC0192> (дата звернення: 30.09.2023).
- [29] Європейський Союз : навч. посіб. / А. О. Бояр, Н. П. Карпчук, Н. І. Романюк та ін. ; за ред. А. О. Бояра, С. В. Федонюка. Київ : ФОП Маслаков, 2020. 600 с.
- [30] Misuraca C. Evaluating the impact of artificial intelligence technologies in public services: Towards an assessment framework Van Noordt, G. 2020 ACM International Conference Proceeding Series, 2020. P. 8–16.
- [31] Чому важлива інтероперабельність транскордонних електронних послуг і що робить EU4Digital для просування інтероперабельності транскордонних електронних послуг у регіоні Східних країн-партнерів? URL: <https://eufordigital.eu/uk/e-card/if-the-pilot>

- works-will-it-be-extended-across-the-region-could-we-ultimately-hope-to-see-it-stretch-to-the-whole-eu-area/ (дата звернення: 5.10.2023).
- [32] Малиновський В. Я., Грицяк Н. В., Семенченко А. І. Вступ до курсу. Концептуальні засади електронного урядування та електронної демократії / *Електронне урядування та електронна демократія: навч. посіб. у 15 ч. / за заг. ред. : А. І. Семенченка, В. М. Дрешпака. Київ, 2017. Київ : ФОП Москаленко О. М., 2017. Ч. 1. 70 с.*
- [33] Margariti V., Anagnostopoulos D., Papastilianou A., Stamati T., Angeli S. Assessment of organizational interoperability in e-Government. *A new model and tool for assessing organizational interoperability maturity of a public service in practice. 2020 : ACM International Conference Proceeding Series, 2020. P. 298–308.*

REFERENCES

- [1] Babaev, V. M. (2004). Management of urban economy: theoretical and applied aspects. Kharkiv: HARRI NADU «Master».
- [2] Bukhanevich, O. M. (2014). Peculiarities of legal regulation of administrative services in the countries of the European Union. *Scientific Bulletin of the International Humanitarian University. Series: Jurisprudence, 12(1), 120–122.*
- [3] Sizonenko, S. V. (2021). Management innovations in the field of providing administrative services in conditions of digitization (Doctor of Philosophy dissertation, Odessa, Ukraine). Retrieved from https://op.edu.ua/sites/default/files/publicFiles/dissphd/dysertaciya_sizonenko.pdf.
- [4] Babaev, V. M., Novikova, M. M., & Hayduchenko, S. O. (2014). Text of lectures on the discipline «Electronic governance» (for students of the 5th year of the specialty 8.03060101 Management of organizations and administration of full-time education). Kharkiv: XNUMG.
- [5] Hetman, Y. A., Politanskyi, V. S., & Hetman, K. O. (2004). Global experience in implementing electronic administrative services. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine, 28(1), 79–87.*
- [6] Kholopov, V. A. Comparative analysis of innovative mechanisms for providing state and municipal services in foreign countries. Retrieved from <http://www.center-bereg.ru/h195.html>.
- [7] Europe 2020: A strategy for smart, sustainable and inclusive growth. European Commission, Brussels. Retrieved from <http://ec.europa.eu/>
- [8] Kostenko, O. V. (2018). Legal regulation of cross-border recognition of certificates of electronic signatures and electronic trust services in international legislation. *Scientific bulletin of public and private law, 130–139.*
- [9] Mikula, N. A., & Tolkanonov, V. V. (2011). Cross-border cooperation. Kyiv: Ed. Kramar.
- [10] Al-Hyari, H. (2023). E-Human Resource Management as an Approach to Sustainable Employee Retention. *Mediating Role Of Technological Vigilance: Quality – Access to Success, 24(196), 184–192.*
- [11] Kostenko, O. V. (2018). Cross-border identification of individuals and legal entities as an element of legal regulation of electronic trust services in the European Union. *Scholarly notes of V. I. Vernadsky Tavri National University. Series: Legal sciences, 29(68), 6, 90–93.*
- [12] Tyschenkova, I. O. (2017). Electronic services in the activity of the public administration of Ukraine. Dnipro: Dniprop. State University of Internal Affairs of affairs.

- [13] European e-Government Action Plan 2011–2015. Retrieved from https://translate.googleusercontent.com/translate_c?depth=1&hl=ru&prev=search&rurl=translate.google.com.ua&sl=en&u=https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/europeanegovernment-action-plan-2011-2015&usg=ALkJrhjBRaJv-AgIsgD-PBM3d7r2HcBemg.
- [14] Directive of the European Parliament and the Council No. 2006/123/EC on services in the internal market (2006, December). Retrieved from https://insat.org.ua/files/nav/law/3/dir_2006_123_uk.pdf (access date: 09/30/2023).
- [15] Solomko, Yu.I. (2020). Mechanisms of providing administrative services by means of electronic government (Candidate dissertation, National University of Civil Defense of Ukraine, Kharkiv, Ukraine).
- [16] Dismantling the obstacles to EU citizens' rights. EU Citizenship Report 2010. Brussels. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/en/TXT/?uri=CELEX%3A52010DC0603>
- [17] Kostenko, O. V. (2020). Legal support for cross-border provision of electronic trust services (Doctor of Philosophy dissertation, Kyiv, Ukraine). URL: <https://ippi.org.ua/sites/default/files/disertaciya.pdf>.
- [18] Regulation (EU) № 910/2014 of the European Parliament and of the Council on electronic identification and trust services for electronic transactions in the internal market and repealing Directive 1999/93/EC (2014, July). Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1527856717659&uri=CELEX:32014R0910>
- [19] Mykhailiuk, Ya. (2017). Provision of administrative services in electronic form: current state and prospects for development. *Entrepreneurship, economy and law*, 3, 135–138.
- [20] Vrabie, C. (2023). E-Government 3.0: An AI Model to Use for Enhanced Local Democracies: Sustainability (Switzerland), 15(12), 72–95.
- [21] STORK: making life easier, public services more secure. (2012). *Research*Eu Focus Magazine*, 12, 14–16.
- [22] Mykhalyuk, N. Yu. (2013, May). Cross-border cooperation of the EU within the framework of the implementation of the STORK and STORK 2.0 projects. Information provision of cross-border cooperation of Ukraine: materials of the 1st international science and practice Internet Conference, 246–252.
- [23] Goncharova, Yu.V., & Yeriomenko, A. A. (2014). SToRK – promising project of European transnational electronic identification. *Kharkiv Radio Electronics Sci. Journ*, 3, 275–280.
- [24] STORK project. European Commission. Retrieved from: <https://www.eid-stork.eu/>
- [25] Tokovska, M., Ferreira, V. N., Vallušova, A., & Seberini, A. (2023). E-Government – the Inclusive Way for the Future of Digital Citizenship. *Societies*, 13(6), 141–149.
- [26] E-SENS: easy digital public services within Europe. Retrieved from: <https://www.esens.eu>
- [27] Matheus, R., Faber, R., Ismagilova, E., & Janssen, M. (2023). Digital transparency and the usefulness for open government. *International Journal of Information Management*, 73, 19–22.
- [28] A Digital Single Market Strategy for Europe (COM/2015/0192 final). Retrieved from: <https://eurlex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52015DC0192>
- [29] European Union / A. O. Boyar, N. P. Karpchuk, N. I. Romanyuk and oths. (2020). In A. O. Boyar, S. V. Fedonyuk (Ed.). Kyiv: FOP Maslakov.
- [30] Misuraca, C. (2020). Evaluating the impact of artificial intelligence technologies in public services. Towards an assessment framework Van Noordt, G. 2020 ACM International Conference Proceeding Series, 8–16.

- [31] Why is the interoperability of cross-border e-services important and what is EU4Digital doing to promote the interoperability of cross-border e-services in the EaP region? Retrieved from <https://eufordigital.eu/uk/e-card/if-the-pilot-works-will-it-be-extended-across-the-region-could-we-ultimately-hope-to-see-it-stretch-to-the-whole-eu-area/>
- [32] Malinovskyi, V. Y., Hrytsyak, N. V., & Semenchenko, A. I. (2017). Introduction to the course. Conceptual principles of electronic governance and electronic democracy. E-governance and e-democracy. In A. I. Semenchenko, & V. M. Dreshpaka (Ed.). Kyiv: FOP Moskalenko O. M.
- [33] Margariti, V., Anagnostopoulos, D., Papastilianou, A., Stamati, T., & Angeli, S. (2020). Assessment of organizational interoperability in e-Government. A new model and tool for assessing organizational interoperability maturity of a public service in practice 2020: ACM International Conference Proceeding Series, 298–308.

В'ячеслав Станіславович Політанський

Кандидат юридичних наук

Начальник відділу науково-організаційного забезпечення діяльності президії,
відділень та наукових установ

Національна академія правових наук України

61024, вул. Пушкінська, 70, Харків, Україна

Провідний науковий співробітник

Науково-дослідний інститут державного будівництва
та місцевого самоврядування

Національної академія правових наук України

61002, вул. Чернишевська, 80, Харків, Україна

Viacheslav Stanislavovych Politanskyi

Candidate of Legal Sciences, head of the Department scientific
and organizational support for the activities of the presidium,
departments and scientific institutions

National Academy of Legal Sciences of Ukraine

61024, 70 Pushkinska Str., Kharkiv, Ukraine

Leading Researcher

Research Institute of State Construction
and local self-government

National Academy of Legal Sciences of Ukraine

61002, 80 Chernyshevska Str., Kharkiv, Ukraine

Рекомендоване цитування: Політанський В. С. Європейські сервіси надання транскордонних електронних адміністративних послуг: правовий статус, загально-нотеретична характеристика та перспективи розвитку. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2023. Т. 30. №4. С. 178–196.

Suggested Citation: Politanskyi, V. S. (2023). European transcordon provision services of electronic administrative services: legal status, general theoretical characteristics and prospects of development. *Journal of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 30(4), 178–196.

Стаття надійшла / Submitted: 09/10/2023

Доопрацьовано / Revised: 09/11/2023

Схвалено до друку / Accepted: 22/12/2023